

**Karolinska
Institutet**

CLINTEC
Enheten för radiografi
Projektarbete
Höstterminen 2015

Mäns upplevelse i samband med mammografi

Författare: Ninette Jonsson, Elisabeth Ljung

Sammanfattning

Att män utgör en minoritet av patienterna på en mammografiavdelning gör dem inte till en mindre viktig grupp. Syftet med denna studie är att få en uppfattning om mäns upplevelse i samband med mammografi. Vid intervju av manliga patienter och mammografisjuksköterskor framkom att med god information, kommunikation och ett bra bemötande avviker inte mäns upplevelse märkbart från kvinnors.

Titel: Mäns upplevelse i samband med mammografi.

Författare: Ninette Jonsson och Elisabeth Ljung

Karolinska Institutet, CLINTEC, Enheten för radiografi Projektarbete Höstterminen 2015

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
Syfte	4
Metod	4
Design	4
Datainsamlingsmetod	4
Material/Urval	4
Etiska övervägande	4
Resultat	5
Diskussion	5
Metoddiskussion	5
Resultatdiskussion	5
Referenser	7

Bakgrund

Det är en vanlig uppfattning att sjukdomar i bröstet enbart drabbar kvinnor, vilket inte är sant. Det kommer även remisser för utredning av mäns olika problem från bröstet till mammografiavdelningar. Enligt de senaste 3 årens statistik från Mammografiavdelningen på Höglandssjukhuset i Nässjö, utfördes cirka 4 % av alla kliniska undersökningar på män. År 2011 diagnostiserades 45 fall av bröstcancer hos män i Sverige. Dessa utgjorde mindre än 1 % av alla bröstcancerfall(1). Män är alltså en existerande patientgrupp även om den relativt sett till kvinnor är i minoritet.

I Sverige genomförs enbart regelbundna hälsokontroller av bröst på kvinnor (2). Detta är en bidragande faktor till att bröstcancer hos män ofta upptäcks senare jämfört med hos kvinnor. På grund av detta är generellt prognosen för män något sämre (1). Den vanligaste orsaken till att män söker vård för sina bröst är förstörade bröst, palpabel förändring eller ömhet (3).

Syfte

Syftet med studien är att få en uppfattning av hur män med olika problem från bröstet upplever ett besök på en mammografiavdelning. Resultatet kan ligga till grund för att anpassa rutiner, information och bemötande av män med bröstproblem.

Metod

Design

Sex manliga patienter och tre kvinnliga mammografisjuksköterskor intervjuades.

Datainsamlingsmetod

Intervjuer med patienter och mammografisjuksköterskor genomfördes under perioden 150901 – 151023. Litteraturstudier genomfördes kontinuerligt under studiens gång.

Material/Urval

Intervjuerna genomfördes med mammografisjuksköterskor (kollegor) och manliga patienter. Inga personuppgifter noterades vid intervjuerna.

Sex slumpmässigt utvalda män i åldrarna 19 - 74 år vilka sökt för förstörade bröst, knöl eller ömhet i bröstet intervjuades. Frågorna som ställdes var följande:

- Hur var dina funderingar inför besöket?
- Hur var upplevelsen av besöket på mammografiavdelningen?

Tre kvinnliga röntgensjuksköterskor i åldrarna 58 – 65 år med 5 – 25 års erfarenhet av mammografi intervjuades. Frågorna som ställdes var följande:

- Vilken är din erfarenhet av manliga patienters besök på mammografiavdelningen?
- Tycker du att det finns skillnader mellan mäns och kvinnors upplevelse i samband med bildtagning, ultraljud och vävnadsprov?

Etiska övervägande

Inget i studiens genomförande har påverkat den diagnostiska processen.

Resultat

Patienters funderingar inför besöket:

Uppfattningen hos de flesta manliga intervjuade patienterna var att kvinnor går på mammografiundersökning, men inte män. Flera av männen förväntade sig därför vara den enda mannen i ett väntrum fyllt av kvinnor. I flertalet fall hade deras partners eller mödrar fått utfört mammografi, vilket gjorde dem lite bekanta med proceduren. De funderade över hur undersökningen skulle gå tillväga eftersom de inte har bröst som kvinnor. ”Hur ska det här gå till, jag som inte har några bröst?”

Innan undersökningen upplevde de situationen som obekvämt. Få hade kunskap om att män kunde få förändringar i bröstet, även om enstaka av de intervjuade hade hört talas om bröstcancer hos män. Nästan alla saknade information som var riktad till män. Alla var de oroliga inför diagnosen och få visste hur de skulle få besked efter undersökningen.

Patienternas tankar efter besöket:

Ingen av de intervjuade upplevde undersökningarna som särskilt besvärande och de tyckte det bemötande de hade fått av personalen var bra. De kände sig inte utmärkande i väntrummet där miljön uppfattades som könsneutral.

Röntgensköterskornas erfarenheter av patienters tankar inför besöket:

Enligt kollegors erfarenheter känner män sig mer ofta generade och mer obekväma av att komma till en mammografiavdelning än kvinnor. De undrar hur vanligt det är med män på mammografi och hur det skall gå till att undersöka bröstet. ”Har ni ofta män på mammografi?” ”Hur ska det här gå till?” De är besvärade över att ”ha bröst” vilket avviker från deras uppfattning om den manliga kroppen. Liksom kvinnor är de oroliga inför resultatet. Nästan alla saknar kunskap och information om bröstförändringar hos män.

Röntgensköterskornas erfarenheter av hur de manliga patienterna har upplevt besöket och eventuella skillnader gentemot kvinnor:

Upplevelsen av undersökningsproceduren avviker inte från erfarenheterna i samband med undersökningar på kvinnor. Det är viktigt att berätta hur undersökningen går till och att få patienten bekväm med situationen. Män, liksom kvinnor, känner sig lugnare och mer trygga i undersökningssituationen om man har en kontinuerlig lyhörd kommunikation med dem. Får de veta att de är ”en man bland flera andra män” som ska få utfört en rutinmässig bröstundersökning minskar detta känslan av att vara ”unik”.

Diskussion

Metoddiskussion

På grund av kort studietid intervjuades endast ett fåtal manliga patienter, vilket kan ha lett till ett osäkert resultat. För att få en mer pålitlig undersökning krävs ett större antal intervjuer. Att resultatet från intervjuer med kollegor med lång erfarenhet av mammografiverksamhet stämde överens med patienternas svar tyder på att män generellt sett ändå upplever besöket likadant. Detta talar för att ett större antal intervjuer med manliga patienter inte hade gett ett annorlunda resultat.

Resultatdiskussion

Män blir liksom kvinnor oroliga när de får symtom från bröstet. De har ibland haft svårt att hitta information i ämnet. Informationen från remitterande läkare har i några fall varit bristfällig. Inför besöket tycker de manliga patienterna att det är konstigt och genant att komma till en mammografiavdelning. Med ett professionellt bemötande och bra undersökningsrutiner upplevde inte de intervjuade besöket som obekvämt.

Ett exempel på hur udda man kan uppleva sig som man under utredningen av knöl i bröstet redogör journalisten B. D. Cohen för i en artikel (4). Han beskriver sin förvåning att som man plötsligt upptäcker en knöl i ena bröstet samt sin oro över inför vad det kan vara – cancer???. Hur märkligt att han skulle på mammografi som “nästan” saknar bröst. Att han dessutom får fylla i medicinska formulär som är anpassade för kvinnor, bidrar till en ökad känsla hos honom att inte passa in.

I en annan artikel (5) beskriver en man hur pinsamt han upplevde “stirrandet” på honom i väntrummet när han anmälde sig i receptionen för mammografiundersökning. Mannen tyckte det var genant att andra kunde uppfatta hans ärende.

Konklusion

Detta visar hur viktigt det är med ett bra bemötande, att vara lyhörd, visa respekt och bevara patientens integritet. Tydlig och lättillgänglig information för män med bröstförändringar bör eftersträvas, denna information bör till exempel vara tillgänglig på “Vårdguiden” 1177.se. Mäns upplevelse av själva undersökningsmomentet avviker inte från kvinnors i denna begränsade intervjustudie. Som mammografisjuksköterska är det viktigt att ha kunskap om även mäns bröstsjukdomar och vara väl förtrogen med undersökningsproceduren. Man bör känna till att det är viktigt med information inför undersökningen samt att ha en bra kommunikation med patienten för att skapa trygghet.

Referenser

1. Socialstyrelsen. (2013) . Cancer I siffror 2013. Populärvetenskapliga fakta om cancer.
2. <http://www.socialstyrelsen.se/riktlinjer/nationellascreeningprogram>
3. P K Chandra, G J So, J S Wollman and L W Basset. Mammography of the male breast. AJR 1995. 164:853-858
4. B D Colen. My Right Breast: One Man's Tale Of Lump And Mammogram. wbur. <http://commonhealth.wbur.org/2014/07/my-right-breast-man-mammogram>
5. Keith Laughinghouse. In the Spotlight: A Gay at the Mammography Office. You&Me Magazine. <http://www.youandmemagazine.com/articles/in-the-spotlight-a-guy-at-the-mammography-office>